**Оксана Шаповал**
викладач кафедри загальної педагогіки, педагогіки вищої школи та управління Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

# СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗИТОК СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ У СПАДЩИНІ ІВАНА СОКОЛЯНСЬКОГО

Стаття присвячена діяльності Івана Соколянського як громадського діяча, науковця та педагога-практика, професор, дефектолог, один із фундаторів вітчизняної сурдопедагогіки і тифлопедагогіки у розвиток соціального виховання.

Іван Соколянський, в своїй педагоігчній діяльності, велику увагу приділяв громадськості до дітей з психофізичними вадами. При цьому основним стержнем у його діяльності було милосердя: піклування про дітей, на плечі яких звалилися тяжкі недуги - глухота, сліпота, сліпоглухонімота. Іван Панасович виявляв велику мужність і наполегливість, борючись з байдужістю і черствістю громадськості у ставленні до дітей з такими вадами та їхніх батьків.

За ініціативи Івана Соколянського у 1925 р. за його м. Харкові відкрилася перша в Радянському Союзі спеціальна школа-клініка для сліпоглухонімих дітей, високі результати роботи якої були відомі в усьому світі.. Результати своїх досліджень Іван Панасович оприлюднював в педагогічній пресі, найчастіше в журналі «Український вісник експериментальної педагогіки та рефлексології» - зокрема: «Про поведінку особистості» (1925 р.), «До питання організації поведінки» (1926 р.), «Про так зване читання з губ глухонімих» (1926 р.), «До класифікації подразників» (1926 р.), «Артикуляційні схеми в рецепторній мові глухонімих» (1927 р.), «Деякі питання радянської педагогіки» (1928 р.), «Педагогіка школи та родини в системі соціального виховання» (1928 р.). У своїх статтях «Дитячий

рух - соціальне виховання» (1925 р.), «Дитрух - школа-учитель» (1925 р.), «Про методику праці в комдитрухах й установах соцвиху» (1925 р.) вчений наголошував на визначальній ролі дитячого руху в житті дитини та необхідності злиття діяльності школи з останнім [2].

Вивчення багаторічного досвіду роботи І. О. Соколянського з сліпоглухонімими дітьми та його подальше масове впровадження на інших етапах розвитку соціально-педагогічної науки дозволяє стверджувати, що вчений зробив значний внесок у розробку питань соціально-педагогічної практикию.

Аналіз педагогічних журналів та довідкової літератури 20-30-х рр. ХХ ст. свідчить, що дану школу-клініку відвідували вчені Франції (1925 р.), Англії (1928 р.) та учасники Міжнародного конгресу фізіологів (1935 р.). Усі ці делігації високо оцінили результати її діяльності.

Зокрема, англійський дослідник Л. Вілсон, вивчаючи досягнення педагогічної науки взагалі, про Харківську експериментальну школу писала: «У м. Харкові при школі сліпих дітей існує експериментальна школа для наукових досліджень над сліпоглухонімими. Ця школа щодо свого обладнання та персоналу й за тими результатами, що вона їх досягла, являє собою щось єдине, чого я не бачила ніде у жодній країні ... жоден з учнів не чує й не бачить, але всі вони набули життєво необхідних навичок. Незважаючи на те, що утримання цієї школи-лабораторії дорого коштує державі, ... всі витрати виправдовуються потім, бо тут легко організовано та досліджено зв’язок між індивідом та оточенням у тих дітей, що позбавлені слуху й зору» [3].

Як соціальний педагог, І.О.Соколянський один із перших пов’язав педагогічну науку з рефлексологією та експериментальною медициною. Принципи рефлексологічної науки та медичні методи роботи знайшли своє використання при роботі з сліпоглухонімими та безпритульними дітьми.

Таким чином, проведений аналіз дозволяє стверджувати, що І. О. Соколянський в 20-30-ті рр. ХХ ст. зробив вагомий внесок у розвиток

вітчизняної соціальної педагогіки як науки, пов"язав теорію з практикою та створив власну соціально-педагогічну систему виховання й навчання сліпоглухонімих дітей.

На основі вивчення науково-педагогічної літератури та навчально-виховної документації Харківської обласної гімназії-інтернату для сліпих дітей ім. В.Г.Короленка й бесід зі заступником директора з навчально-виховної роботи даного закладу Лимарь В. А. і зі завідувачем шкільним музеєм Морозовою М. Л., ми дійшли висновку, що соціально-педагогічні наробки І. О. Соколянського й сьогодні з успіхом використовуються у закладах для дітей, що мають певні вади у своєму розвитку. Мета соціально-педагогічної діяльності з дітьми, які мають психофукціональні обмеження і в 90-ті рр. XX ст. полягає у всебічному розвитку особистості, розкритті та реалізації її потенційних можливостей, поверненні даної категорії дитячого населення у суспільство повноцінних громадян української держави, випрацюванні методик сприяння їх соціальній адаптації.

Про ефективність організації соціально-педагогічної діяльності з означеною категорією дитячого населення у спеціальних закладах говорять відзиви самих вихованців.

**Список використаних джерел:**

1. Розвиток народної освіти і педагогічної науки на Україні (X - поч XX ст.): Нариси за ред. М.Ярмаченка - К.: Радянська школа, 1991.
2. Хазина Ф.А., Печенізька Є.К., Більська Н.К. та ін. Спроба підходу до організації поведінки дітей перед дошкільного віку за системою обумовленої поведінки /Ф.А. Хазина, Є.К. Печенізька, Н.К. Більська // Укр. вісн. експерем. педагогіки та рефлексології. 1927. №25. С.37.
3. Майстренко І. Нові школи в новій Росії // Український вісник експериментальної педагогіки та рефлексології. - Вип. 3 (10), 1928 - С.201-207.